

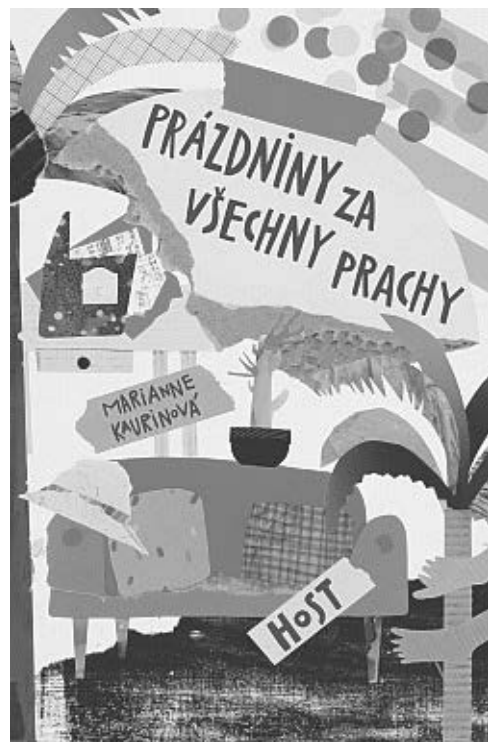
JELI JSTE TAKY NĚKDY NA JIH?

Marianne Kaurinová:

Prázdniny za všechny prachy

Z norštiny přeložila Daniela S. Zounková
Host, Brno 2023, 182 s.

Petra Schwarzová Žallmannová

Bylo mi deset a zamilovala jsem se do knihy *Léto, jako když vyšije* od Elišky Horelové (Albatros, 1988). Zuzka Ledvinková, přezdívaná Ledvina, toužebně poslouchá, jak spolužáci na konci školního roku vyprávějí, že pojedou o prázdninách do zahraničí (Mazurská jezera!). Ona ne, ona jede k tetě na Vyso-

činu. Nuda. A před ostatními dětmi tak trochu trapas. Ale pak je z toho to nejlepší léto, jaké si mohla přát – včetně nádherně nevinné první lásky. Vžila jsem se tehdy do Zuzčinych pocitů dokonale. Měla jsem dojem, že ji znám.

Ze stejného důvodu jsem se zamilovala i do knihy *Prázdniny za všechny prachy* oceňované norské autorky Marianne Kaurinové, ve výborném překladu Daniely S. Zounkové. Je mi o pětatřicet let víc, ale někde uvnitř mě je pořád dvanáctiletá holka, která velmi dobře rozumí stejně staré Ině, prožívá s ní školní stres i prázdninovou lásku, zbrklou zradu i odvahu otevřeně říct, co opravdu cítím. Na první pohled jde o červnovou knihu s happy endem, ale když se na příběh podíváme pozorněji, objevíme nejen velmi kvalitní sondu do duše dospívající holky, ale zároveň bolestně trefný obraz sociální problematiky země prvního světa, který jde výrazně hlouběji pod povrch než Eliška Horelová na konci 70. let.

„Už jsem na světě přes čtyři tisíce dní. Bydlela jsem v šesti různých bytech. Ve třech měsících. Chodila jsem do pěti různých tříd.“ Život s depresivní, nepracující matkou není med. Byt je malý, v nejhorší části města – na sídlišti zvaném Hrady, přezdívaném Smrady. K večeri mražená pizza. Na víc peníze nestačí. Ani na dárek spolužačce k narozeninám. Ale to se dá skoulet. Stačí si vymyslet, že dárek zůstal omylem doma. A prázdniny? No tak ty budou samozřejmě taky strávené doma. Máma musí na kurz z úřadu, aby „nepřišla o peníze“. Ale i to se dá vyřešit. Ve škole se řekne, že o prázdninách frčíme „na Jih“, a je to. Na síť se pak nasdílí pár reklamních fotek z webovek luxusních cestovek, hotovo.

Lež je obrana, lež je způsob, jak neztratit možnost patřit k té „lepší partě“. Každý přece chce kamarády, kteří ho potáhnou výš! Ale je to vážně tak, že ti, co bydlí v krásných domech se zahradami na Slunném vrchu,

musejí být nezbytně ti lepší kamarádi? Není všechno zlato, co se třpytí. Ina na to přijde díky paralelnímu příběhu o dávné lásce mrtvého domovníka k „té pěkné“ Fridě, co odešla dělat modelku do Paříže. Člověk sice může bydlet na Slunném vrchu, ale neznamená to nutně, že najde štěstí. Luxusní adresu může mít i domov důchodců plný osamělosti a zklamání.

Obklopená spolužáky, s imaginární kamarádkou Marií, kterou si vymyslela spíš proto, aby nemusela mámě nic vysvětlovat, je Ina zoufale sama. A ona nechce být sama. Ale už si na to tak zvykla, že si důvěru v opravdové přátelství (lásku?) musí postupně budovat. Bojuje sama se sebou – láká ji to, co upřímný „kamarád na léto“ Vilmer nabízí, s ním dokáže být sama sebou, jemu se dokáže svěřit, ale hlava zpracovaná mnoha lety touhy náležet k „těm lepší“ jí hází klacky pod nohy.

V bolestném zvratu odhalení a zostuzení však dokáže prožít. „A pak mi to dojde. Úplně všechno. Kteří kamarádi mě vytáhnou vzhůru a kteří mě naopak potopí. ‚Ne, řeknu nahlas. Protože to je nejlepší slovo, které mě napadne. Jediné slovo. Pak se zvednu, sbalím si věci do tašky a jdu pryč.‘ Pryč od jedovatého hyenismu „těch lepší“ dětí, které lačně sbírají informace o chudších spolužácích, aby se nad nimi mohly ošklibat, vysmívat se jim, dokonce je veřejně pranýřovat a leštit si tak vlastní, pubertou rozkolísané sebevědomí.

Toto „ne“ je zároveň pomyslým odchodem od matky, která se po mnoha letech neviditelného, avšak citelného emocionálního odloučení snaží dceři pomoci, ale spíš tím nahrává nechutným intrikám falešných kamarádů, kteří Inu využívají jako prostředek psychické šikany. Jako matka pak zcela zásadně selhává v okamžiku, kdy v zájmu vlastní večerní schůzky slepě souhlasí s tím, aby Ina nocovala mimo domov, a následně jako pouhá loutka mlčí v okamžiku, kdy spo-

lužačky na Inu v jejím vlastním domově verbálně zaútočí.

Na pomoc protagonistce nepřispěchá ani babička, která podporuje Ininu matku ve vytváření živé iluze „lepšího života“. („*Když vejdu, obě se vesele usmívají. Krevety jsou hotové, na stole bílý ubrus a růžové ubrousky. V mojí skleničce limonáda, v mámině a babiččině bílé víno. V létě se krevetám prostě nic nevyrovná, prohlásí babička a bohatýrsky si naloží na talíř.*“) Babička hlavně nechce slyšet o žádných problémech – to, že Ina nemá vůbec žádné kamarády, jí sice připadá divné, ale reaguje jen nezávažným, konverzačním podivením nebo raději okamžitě strká hlavu do písku. „*Babi, já přece žádné kamarády nemám, odpovím. Vždyť to víš. Babička se zavrtí na židli, otočí se k televizi a zesílí zvuk. Babička má totiž nejradši, když všechno funguje jako obvykle.*“

Ten, kdo k jiným nekriticky vzhlíží, se stává snadným terčem, manipulovatelným Jidášem, smutným samotářem v davu. Ina se v touze udržet se na hladině nejprve propadne nehlouběji, jak to jde, ale nakonec se zhluboka nadechne a zvolí jinou cestu. V odvážném gestu se na začátku roku postaví svému strachu z vyčlenění a jednoznačně deklaruje, kam chce patřit.

Příjemný formát, vkusná obálka s reliéfem, svižně odsypající děj a krátké kapitoly s decentními úvodními ilustracemi. Hledáte-li knihu pro děti od devíti do deseti let, které neholdují příběhům o dalekých světech a dramatických jízdách na dracích, ale zajímá je opravdový život vrstevníků, tak jak je znají, tohle je ten nejlepší tip. Norské *Prázdniny za všechny prachy* jsou promyšleně napsaným společenským románem s romantickými prvky, snadno srozumitelným a uchopitelným, ale rozhodně ne plochým či banálním. ■